

“Cal actualitzar i digitalitzar el diccionari aranès-anglès”

Ryan Furnes, fillol nord-americà que va fer el diccionari aranès-anglès.

Fa quinze anys, aquest nord-americà de Minneapolis (Estats Units), llicenciat en filologia hispànica per la Universitat de Minnesota, va enllestir el primer diccionari bilingüe aranès-anglès (Pagès Editors). Conté més de 13.000 paraules en aranès amb les seves equivalències en anglès i més de 12.000 entrades en anglès amb les seves equivalències en aranès, que inclou vocabulari general i terminologia especialitzada. Aquest 2022 té previst fer-ne una revisió, ampliar-ne el lèxic i, sobretot, fer-ne el projecte de digitalització.

Un nord-americà sent l'autor del primer diccionari bilingüe aranès-anglès. Sembla una història fascinant, tot plegat. És una història llarga i molt bonica. Ara, la globalització la tenim molt mastegada, però aleshores –als anys noranta– no era gaire habitual un cas com el meu. L'any 1992, quan Catalunya s'obria al món amb els Jocs Olímpics de Barcelona, em vaig enamorar d'una noia catalana –la Rosa– que feia d'au-pair a casa d'una família de Minnesota. Aquest va ser el meu primer contacte amb el català, i així va començar la història. I com continua? Quatre anys més tard de conèixer-la, vam traslladar-nos a viure a Catalunya. Vaig matricular-me a filologia romànica a la Universitat de Barcelona, i és aquí on vaig descobrir l'aranès, com a llengua minoritària. En aquell moment no usàvem internet, i com a americà vaig tenir moltes dificultats per trobar un recurs de suport de la llengua a l'hora d'aprendre l'aranès. Fruit d'aquella experiència és quan em va encuriosir la possibilitat d'impulsar un diccionari, que em servís a mi i als qui necessitessin una eina lingüística entre dues llengües, l'anglès i l'aranès. Què l'atrapa de l'aranès? Sempre he tingut una estima especial per les llengües minoritàries. I l'aranès n'és una. No és habitual que un nord-americà tingui interès per les llengües minoritàries perquè al nostre país tenen molt poc valor, per no dir gens. Per als nord-americans les llengües minoritàries més properes serien les dels indígenes; hauríem d'haver tingut molt més interès a mantenir-les. Amb l'aranès sí que denota interès? Tot i ser un territori molt petit, tinc la sensació que la gent s'estima la llengua, tot i la influència que rep del català i l'espanyol. Les institucions estan fent esforços per impulsar tota mena d'aprenentatges en la llengua aranesa. Els mitjans de comunicació hi juguen un paper clau, i que els mitjans públics catalans emetin un informatiu en aranès ajuda a normalitzar-lo. Sense el suport institucional, i sobretot amb la voluntat de pertinença de la gent, és impossible que una llengua minoritària sobrevisqui. Tornant al diccionari. Quins suports va rebre per editar-lo? Vaig adreçar-me al Conselh Generau d'Aran i els vaig convèncer de seguida. Els va interessar, sobretot, que la llengua fos l'anglès. Feia pocs anys que en l'ensenyament del país l'anglès ja tenia més adeptes que el francès i era una bona oportunitat d'obrir noves mirades. En l'àmbit personal, aquest projecte va provocar que m'hagués de traslladar, de nou, a Catalunya. Així vaig treballar un any a la Val d'Aran. Vaig viure a Escunhau, en guardo molt bons records. Com es va gestar el projecte? Recordo que cada dia anava a treballar a la seu del Conselh Generau d'Aran, amb dues persones que encara avui hi són. Va ser un projecte complex, perquè no hi havia tantes facilitats com ara. Van ser jornades de treball envoltades de llibres, diccionaris, vocabularis, estudis etimològics i lèxics en aranès, occità, castellà i francès. Més enllà de la feina, de la meua estada a la Val d'Aran recordo amb molta estima la gent: “Mireu, l'americà que parla aranès!”, deien pel carrer. [riu]El feia sentir incòmode? No, no pas. Més aviat em feia gràcia. D'americans era més habitual trobar-ne a Barcelona i a la seva àrea metropolitana. Però trobar un americà, i a més de Minnesota, vivint a la Val d'Aran als anys noranta era tota una sorpresa. Ara possiblement ja no ho seria tant, perquè la globalització ha normalitzat la presència de persones d'altres nacionalitats als llocs més inusuals del món. Quina acceptació va tenir el diccionari entre la comunitat aranesa? L'acceptació va ser bona, però mirant-ho amb la perspectiva que

dona el temps, la difusió podia haver estat molt millor de la que va tenir. Se'n va fer una tirada d'un miler d'exemplars, i m'haguera agradat que els estudiants l'haguessin tingut molt més a l'abast. Avui encara es pot consultar a biblioteques i escoles de la Val d'Aran, i diria que també es ven en alguna botiga. Els llibres encara resisteixen l'envestida digital; en canvi, els diccionaris de paper es venen amb comptagotes. Avui, la consulta dels diccionaris de paper la fan gairebé els romàntics. Les noves generacions creixen amb la consulta en línia. Així és. Quan vaig publicar-lo per primer cop no vivíem en un entorn digital ni tecnològic, teníem l'hàbit de consultar físicament un diccionari. Ara, majoritàriament, les consultes es fan en línia. Per tant, quinze anys després faré l'actualització del diccionari aranès-anglès, convé digitalitzar-lo. És hora de posar-lo al dia. En què consistirà aquesta revisió del diccionari? Bàsicament, a adequar la normativa actual, ja que hi ha aspectes lèxics que s'han modificat, ampliar-ne les paraules i, el més rellevant, digitalitzar el diccionari. Sense anar gaire lluny, la pandèmia ha generat noves paraules com ara anticòs, antigen, confinament o desescalada. Totes aquestes paraules s'inclouran en aquesta actualització. Compta amb el suport institucional per dur-ho a terme? Formalment, encara no. La decisió és molt recent i no he tingut temps de lligar-ho del tot. Així i tot, estic convençut que comptaré amb el suport necessari per tirar-ho endavant. A tothom li interessa aquesta revisió. Què l'ha engrescat a fer aquesta segona versió? Aquesta revisió del diccionari serà el fil conductor de la meva tesi doctoral, ja que m'acaben d'admetre a la Universitat de Lleida. Precisament després d'enllestir el diccionari, fa quinze anys, no vaig poder acabar el doctorat que havia començat a la UB i de tornada als Estats Units ja em vaig incorporar com a professor d'espanyol a la Universitat de Minnesota. Haurà de tornar a fer les maletes i traslladar-se a la Val d'Aran? [riu] Tenint en compte l'escenari de pandèmia que actualment hi ha al món, és molt probable que ho hagi de fer en línia. Així i tot, aquest any hauré de traslladar-me a la Val d'Aran per fer-hi el treball de camp. El fet que les meves filles ja siguin grans també ho farà més senzill per a mi. Té previst aplicar aquest model de diccionari en alguna altra llengua minoritària? Sí, he començat a fer el mateix amb l'aragonès. Després de viure a la Val d'Aran, vaig veure que hi ha un lligam intrínsec amb l'aranès. Quina ha estat la seva funció a la universitat, al campus de Rochester? M'he dedicat a ensenyar l'espanyol per a ciències de la salut, xarxes socials i aprenentatge de serveis. És un perfil molt concret d'alumnes, bàsicament per a futurs metges i altres especialistes de l'àmbit de la salut. Com que no dispo del doctorat, m'impedia fer un pas endavant en la meva carrera acadèmica, i per això fa dos anys vaig decidir canviar totalment d'aires. I ara, a què es dedica professionalment? Fa dos anys vaig impulsar NearestYou, una start-up que ofereix un conjunt de serveis que permeten augmentar les vendes dels nostres clients, majoritàriament fabricants artesans de begudes. Ho fem a través de mapes personalitzats, una eina d'anàlisi i informació de vendes en línia que actua com a localitzador i ajuda els clients a trobar els productes de minoristes locals. Les dades canvien constantment, però això és molt important el seu manteniment i la seva constant actualització. De retruc, és una eina que potencia els productes de quilòmetre zero. Aquest projecte l'exportaria a Catalunya i a la Val d'Aran? Sí, és un territori que compleix tots els requisits. El petit comerç, el de proximitat, és el que es penalitza més a internet. Per això és prioritari donar-los les eines necessàries perquè tinguin el seu espai a la xarxa. Aquesta mena de mapes servien als artesans aranesos perquè els consumidors podrien trobar els seus productes arreu de Catalunya. A la universitat sempre va estar molt vinculat a l'entorn digital i tecnològic. És així. Durant l'etapa com a professor a la universitat vaig participar en diversos projectes a llarg termini. El primer va ser un projecte de tecnologies acadèmiques on s'avalua la intersecció entre l'ús innovador de la tecnologia mòbil per part del professorat i els estudiants tant en l'ensenyament com en l'aprenentatge. Em van concedir dues vegades una beca internacional i vaig treballar en una investigació qualitativa que busca entendre millor com i de quina manera els professors integren una perspectiva global i intercultural en els seus continguts a la universitat. Un exemple més de la seva capacitat d'emprenedoria. He dirigit diversos projectes empresarials: director de vendes, màrqueting i estratègia. Projectes relacionats amb el desenvolupament i disseny web mòbil. També he exercit com a consultor principal, escrivint programes de formació i materials per als participants per a una programació de qualitat per utilitzar-los en classes d'espanyol i anglès in situ en empreses multinacionals. I al mateix temps, dissenyant estratègies de comunicació en espanyol per a equips de vendes amb la finalitat d'augmentar el desenvolupament lingüístic dels empleats, la confiança en un mateix i les reunions de vendes efectives. Actualment, manté el contacte amb l'aranès i el català? Molt menys que quan vaig viure a Catalunya, però estic convençut que amb

aquesta revisió del diccionari recuperaré molta de la fluïdesa que tenia anys enrere. A casa sí que mantenim el català, les meves filles el parlen perfectament. Jo el mantinc consumint els mitjans de comunicació, especialment la ràdio i la televisió. I sobretot a Twitter. Les xarxes socials han servit per universalitzar els continguts i les llengües des de qualsevol lloc del món, també aquelles que són menys visibles.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 05-01-2022, Pàgina 16

-El Punt Avui. Nacional 05-01-2022, Pàgina 16

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2080808-ca-actualitzar-i-digitalitzar-el-diccionari-aranes-angles.html>